

این اثر یکی از موضوعات «طرح
کشون تاریخ انقلاب اسلام» است که
در مرکز پژوهش‌های دفاع مقدس تهیه
و در مرکز اسناد انقلاب اسلامی چاپ
و منتشر شده است و ملیح حلوی آن

تقویم تاریخ دفاع مقدس اسلامی محفوظ

(عملیات بدر)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران
پایه گذاری شده بر مبنای اسناد
و مدارک ارزشمند از دوران اسلامی
و ایرانی ساخته شده تا به این اسناد
آنچه در میان اسناد اسلامی
و ایرانی مفقود شده باشد اضافه
شود و این اسناد را در
آینه اسناد اسلامی و ایرانی
نماید.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران
پایه گذاری شده بر مبنای اسناد
و مدارک ارزشمند از دوران اسلامی
و ایرانی ساخته شده تا به این اسناد
آنچه در میان اسناد اسلامی و ایرانی
نماید.

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات سر:

مشخصات ظاهری:

فروست:

شایک:

تقویم تاریخ دفاع مقدس (عملیات بدر) تهیه و تدوین مرکز پژوهش‌های دفاع مقدس نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی؛ تألیف: سعید پورداراب؛ ویراستگر: احمد حیدری].

جلد یازدهم، پانزدهم، شانزدهم، هجدهم، ستم، بیست و یکم، بیست و دوم، بیست و سوم، بیست و چهارم، سی و چهارم، سی و پنجم، سی و ششم، چهل و یکم، چهل و دوم، جلد چهل و ششم و جلد پنجم و ... بهمراه حاضر نبی کریمی است.

جلد دوم، سوم، هفتم، هشتم، نهم، دهم، شانزدهم، هفدهم، نوندهم، بدهم، بست و یکم، بیست و یکم، بیست و هشتم، بیست و نهم، سیام، سی و هفتم، سویام، چهل و سوم، چهل و چهارم، پنجاه و چهارم، پنجاه و پنجم و پنجاه و ششم توسعه مرکز پژوهش‌های دفاع مقدس نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، به کوشش سعید پورداراب تهیه شده است.

یادداشت: نمایه کتابنامه.

وضعیت فهرست نویسی:

موضوع:

شناسه افزوده:

شناسه افزوده:

شناسه افزوده:

ردہ بنڈی کنگرہ:

ردہ بندی دیویسی:

شماره کتابشناسی ملی:

جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - سالشمار.
ایران. ارتش نیروی زمینی. مرکز پژوهش‌های دفاع مقدس.
تئوسيه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی.

DSR ١٦٠٢ ت/ ١٣٨٤

900/084302

- 16 - 1990

.مـ ٢٠١٩

گرامیداشت
یادبود
پیغمبر اکرم
پیغمبر انقلاب اسلامی

عنوان: تقویم تاریخ دفاع مقدس، سال هجدهم، شاهد و پنجم، حوادث اسفند ۱۳۶۳
(عماق بدر)

تألیف: سعید پوردادیان

نویت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۸ شماره: ۱۳۰۰

قیمت جلد شومیز: ۱۷۳۰۰۰ تومان قیمت جلد گالبگ: ۱۸۰۰۰۰ تومان

حروفچینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز استاد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز استاد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۹۶۷

ISBN: 978-964-419-967-7

شابک دوره: ۹۶۴-۰-۰۹۴-۴۱۹-۹۶۴

ISBN 978-964-419-094-0

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، ترسیه به میدان قدس، رویه روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴

مرکز استاد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۲۹۵/۳۸۹۶ تلفن فروش: ۰۲۲۱۱۱۷۶۷ تلفکس: ۰۲۲۱۱۱۷۵۰

تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۲۱۱۱۹۴

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۱	پیشگفتار
۲۳	حوادث و رویدادهای یکم اسفند ۱۳۶۳
۸۳	حوادث و رویدادهای دوم اسفند ۱۳۶۳
۱۱۳	حوادث و رویدادهای سوم آذر ۱۳۶۳
۱۶۳	حوادث و رویدادهای چهارم آذر ۱۳۶۳
۱۸۹	حوادث و رویدادهای پنجم اسفند ۱۳۶۳
۲۲۷	حوادث و رویدادهای ششم اسفند سال ۱۳۶۲
۲۵۳	حوادث و رویدادهای هفتم اسفند ۱۳۶۳
۲۶۹	حوادث و رویدادهای هشتم اسفند ۱۳۶۳
۲۹۹	حوادث و رویدادهای نهم اسفند ۱۳۶۳
۳۳۷	حوادث و رویدادهای دهم اسفند ۱۳۶۳
۳۸۳	حوادث و رویدادهای یازدهم اسفند ۱۳۶۳
۴۱۱	حوادث و رویدادهایدوازدهم اسفند ۱۳۶۳
۴۵۳	حوادث و رویدادهای سیزدهم اسفند ۱۳۶۳
۴۸۱	حوادث و رویدادهای چهاردهم اسفند ۱۳۶۳
۵۰۹	حوادث و رویدادهای پانزدهم اسفند ۱۳۶۳

مقدمه

در ما می‌ای بایانی سال ۱۳۶۳، جنگ از لحاظ نظامی و سیاسی به بنست بزرگی رسیده بود. از یک سو فشا، های سیاسی به کشور وارد می‌آمد و از سوی دیگر مدت‌ها بود که در جبهه‌ی نظامی، حرکت قابل توجهی انجام نشده بود. در این برهه امکان عملیات در زمین‌های باز وجود نداشت چنان‌که ایران از نظر زرهی در وضعیت خوبی قرار نداشت و بر عکس، عراق، قوای زرهی پسرانه تمدنی را تدارک دیده بود. هور از هر نظر، خصوصاً شناسایی‌هایی که انجام شده بود، رای عیات مناسب‌تر و عاقلانه‌تر بود. اگرچه عراق در منطقه‌ی هور هم هوشیار شده و موافع ذمانت از آن ایجاد کرده بود.

منطقه‌ی عملیاتی بدر، کوچک‌تر از منطقه عملیاتی بیبر بود که سال قبل از آن انجام شد. قرار بود عملیات بدر در غرب هورالهوبزه که از شمال به برانه و از جنوب به الفرنه و فرات محدود می‌شد، انجام شود. زمین عملیات را به دو قسم تقسیم کردند که قرارگاه نجف در شمال و قرارگاه کربلا در قسمت جنوبی وارد عمل می‌شد. قرارگاه موقت هم باید در ادامه، کانال صوبیب را منفجر می‌کرد تا آب به سمت بصره، رها شود. قرارگاه رمزمندگان از دو نقطه‌ی هور به صورت ضربتی بگذرند و چند پاسگاه مرزی و خط دفاعی سراف را نابود کنند. سپس از جایی که عرض رودخانه‌ی دجله کم است، رد شده و به جاده‌ی العماره - بصره برسد. در طول جاده پخش شوند تا هم بر هور و هم بر جاده مسلط باشند.

عملیات بدر در ساعت ۲۳ روز ۱۹ اسفند ماه سال ۶۳ با رمز یا فاطمه الزهراء(س) شروع شد. رمز موفقیت عملیات هم در ضربتی بودن و سرعت آن بود، اما از همان ابتدا، مشکلات یکی پس از دیگری رخ نشان داد. در بعضی محورها خط به راحتی شکسته شد و حتی

برخی رزمندگان از دجله هم عبور کردند اما در بعضی دیگر، رزمندگان با مقاومت سرسرخانه عراقی‌ها رو به رو شدند. بعضی جاها هم کمبود قایق و امکانات، باعث تأخیر در رسیدن نیروها شد. دجله هم از آن چیزی که فرماندهان تصور کرده بودند، عریض‌تر و پرآب‌تر بود. اثر پیش رو با استفاده از گزارش‌های نوبه‌ای ارتش جمهوری اسلامی، مطبوعات و خاطرات رزمندگان و دولتمردان جنگ تدوین شده است که نحوه‌ی انجام عملیات بدر، پیامدها و نتایج آن را تشریح و توضیح می‌دهد.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی در راستای ثبت تاریخ انقلاب اسلامی اقدام به انتشار این اثر نموده است. در پایان ضمن تقدیر از تدوینگر محترم این اثر از همکاران پرتلاش در مؤسسه‌ی فرهنگی هنری تقدیر می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی